

Lausunto
5.1.2011

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Meritullinkatu 10
Helsinki

LAUSUNTO: Koulutuksen tietoyhteiskuntakehittäminen 2020

Tehyssä nähdään erittäin hyvänä strategiapaperin tuottaminen linjaamaan painoalueita tietoyhteiskunnan kehittämiseksi Opetus- ja kulttuuriministeriön toimialalla.

Yleistä

Tuotetun asiakirjan painotukset olisivat olleet ehkä selkeämmät, jos nykytilan arviointi olisi tehty laajempaan omana osiona ja visioivat tulevaisuuslinjaukset sitten toimenpide-ehdotuksineen omana kokonaisuutenaan. Nyt toimenpide-ehdotuksissa on myös nykytilan kuvausta. Nykytilan arviointi asiakirjan alussa on hyvin ylimalkainen ja keskittyy lähinnä toimivien hankkeiden esittelyyn.

Kehittämisen visio ja kärkihankkeet ovat kannatettavia ja painottuvat keskeisiin asioihin. Konkreettisissa toimenpide-ehdotuksissa osa on jo olemassa olevaa arkipäivää ja tulevaisuusorientaatio saattaa välillä hukkaa, esimerkkinä opettajakoulutuksen tietohallinnon osaaminen. Tämän osaamisalueen luulisi olevan asianmukaista opettajakoulutuksessa jo tänäkin päivänä. Kärkihankkeiden onnistumisen esteenä saattaa myös olla korkeakoulujen pitkälle kehitetty autonomia, joka estää hankkeiden kehittämisen keskitetysti. Suuri valinnan vapaus ja informatiivinen ohjaus eivät aina tuota haluttuja tuloksia.

Erittäin positiivisena nähdään oppimisympäristökäsitteen laajentaminen erilaisiin ei-perinteisiin oppimisympäristöihin, jolloin avautuu todelliset mahdollisuudet kehittää kokonaisuuksia. Tämä ajattelutapa tukee myös portfolion merkitystä elinikäisen osaamisen ja oppimisen tunnistamisessa ja tunnustamisessa.

Tehyssä pidetään tärkeänä myös toimenpiteiden toteutuksessa koulutuksen järjestäjien tasapuolinen huomiointi ja myös taloudellisesti heikommassa tilanteessa oleville kunnille taloudellisen avun saanti toimintansa kehittämiseksi valtion määrärahalta. Nämä rahat tulisi olla korvamerkittyjä.

Yksityiskohtaisen kommentit

2. Oletamme, että tämä täydennyskoulutus kohdentuu kaikille koulutusjärjestelmän tasoille, myös ammatillisen koulutuksen kuin korkeakoulujen henkilöstöön.

9. Ehdotus on hyvä, mutta ylläpitovastuu tahon määrittely puuttuu

16. Ammatillisen koulutuksen osalta, ainakin säännelyissä ammateissa kuten terveydenhuollossa, tulee määritellä verkossa suoritettavien opintojen opintoviikkojen relatiivinen suhde opintojen kokonaisuuteen. Käden taidot, tiimityö, vuorovaikutustaidot ja yleiset työelämän taidot edellyttävät merkittävää määrää sosiaalista- ja ammatillista vuorovaikutusta.

19. Tätä sähköisen opiskeluympäristön edelleen kehittämistä tukisi valtakunnallinen, sotu-tunnukseen perustuva henkilökohtainen sähköinen opiskeluympäristö, johon palvelun käyttäjät voisivat kerätä koulutuksensa ja muun osaamisensa näytöt. Elinikäinen osaamissalkku (portfolio) aloitettaisiin jo peruskoulussa ja olisi tukemassa elinikäisen oppimisen näkyväksi tekemistä. Samassa ympäristössä olisi mahdollisuus käyttää joustavasti virtuaalista työasemaa, jolloin palvelun saisi käyttöönsä (sovellukset ja työkalut) suoraan verkosta ajasta ja paikasta riippumatta. Tämä olisi valtion rahoittama ja ylläpitämä (s.29).

22. Ilman oppikirjoja toimiva koulu ei liene kuitenkaan todellinen tavoite? Oppimateriaalien kehittämisen näkökulmasta tämä tuntuu äärimmäiseltä keinolta ja pakotteelta. Jos opiskelu muuttuu kokonaisuudessaan aikaan ja paikkaan sitomattomaan olotilaan, niin opiskelijoiden sosiaalisten taitojen kehittyminen, yhteisöllisyys ja työelämäosaaminen tiimeissä ja ryhmissä ei todellakaan kehity. Isoina kysymysmerkkeinä nousee myös opiskelijoiden kyky hahmottaa kirjallisuudesta olennaista, lukea tieteellistä tekstiä ja itse hakea olennaista. Näin radikaaliin muutokseen siirtyminen edellyttäisi taustalle tehtävää tutkimusta ja selvitystä sen vaikutuksista oppijan kykyyn hahmottaa asioita ja tuottaa tekstejä jne.

27. Opetushenkilöiden työvälineet tulee ehdottomasti kustantaa työnantaja. Muunlainen järjestely ei ole mahdollista, jos suhteuttaa sen minkä muun alan työntekijöiden työvälineisiin työsuhteessa. Tämä on merkittävä tasapuolisuuden ja oikeudenmukaisuuden kysymys.

33. Jos toimenpide-ehdotuksia laitetaan prioriteettijärjestykseen, niin tämä olisi varmasti niistä ensimmäisenä. Kyseessä on erittäin kunnianhimoinen hanke sekä sisällöllisesti että aikataulullisesti.

38. Tilastokeskuksen metatietojen ja luokittelun kokonaisuus olisi hyvä uudistaa tässä yhteydessä kokonaan. Nykyinen tutkintonimikkeiden ja työelämän vakanssinimikkeiden käsitteistö on sekava ja osittain jo historiaa. Tässä toivotaan vahvaa työelämän yhteistyötä, kuuntelua ja kuulluksi tulemistä, että tuotetut

tilastot palvelisivat yhteiskunnan eri toimijoita laajasti. Tämäkin olisi priorisoinnissa ensisijainen.

44. Tavoite on erinomainen. Näin siirryttäisiin vihdoinkin tiedolla johtamisen aikakauteen.

45 ja 46. Tavoitteet näissä molemmissa ovat erittäin keskeisiä ja tärkeitä. Immateriaalioikeuksiin liittyvä puutteellinen osaaminen on ollut usein jopa este oppimateriaalien tuottamiselle. Tärkeysjärjestyksen priorisoinnissa tämäkin on erittäin korkealla.

Lausunto on valmisteltu yhteistyössä Tehyn yhteistyöjäsenjärjestöjen, professionaalisten organisaatioiden, kanssa.

Helsingissä 5.1.2011

Jaana Laitinen-Pesola
Puheenjohtaja
Tehy ry

Tarja Honkalampi
Kehittämisyksikön johtaja
Tehy ry

Asiantuntija

Marja-Kaarina Koskinen
Tutkimuspäällikkö
Tehy ry